

YENİ İŞÇİLEŞEN KİTLELERİN SENDİKALAŞTIRILMASINDA TEMEL SORUNLAR

Aydınlık Dergisi, 20 Haziran 1999

Yıldırım Koç

Türkiye’de ağırlıklı kırsal kesimde ve bir parça da kentsel bölgelerde hızlı bir mülksüzleşme yaşanıyor. Kapitalizmin “altın çağında” (1946’dan 1970’lere kadarki dönemde) Soğuk Savaş koşullarında izlenen politikalarla ertelenen mülksüzleştirme, günümüzde IMF talimatlarıyla hızlandırılarak sürüyor. Mülksüzleşen kimseler ise ya hemen, ya da belirli aşamalardan geçerek biraz gecikmeli olarak işçileşiyor veya işçileşecek.

Mülksüzleşen kişinin ilk işçilik dönemlerinde eski konumuna geri dönme umudu genellikle ağır basar. Ancak zaman geçip tarım ve hayvancılıktaki çöküş sürdükçe, kırsal kesimle bağ daha da azalır, işçilik kimliği öne çıkmaya başlar. Bugün daha bu aşamadayız. Milyonlarca üretici önce mülksüzleşiyor, sonra fiilen işçileşiyor, daha sonra da kafalar işçileşmeye başlıyor. İçinde yaşadığımız yıllar, işçi sınıfı mücadelesi açısından kısa vadede önemli sorunlar içeren bu aşamadır.

İşçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin bugünkü durgunluğunun önemli nedenlerinden biri, artan işsizlikle birlikte gelişen bu geçici durumdur. Ancak bu kaçınılmaz aşama, geleceğin daha olumlu gelişmelerinin önkoşuludur. Bugünkü durgunluk, geleceğin daha yaygın ve daha kitlesel hareketlerinin ön-aşamasıdır.

Böyle bir dönemde atılması gereken öncelikli adımlar nedir? Üç temel sorunun çözümü kavuşturulması gereklidir.

Artan ve hızla daha da artacak olan işsizlik koşullarında, iş güvencesi belirleyici bir önem kazanmaktadır. Bu konuda temel dayanaklarımızın başında, Türkiye tarafından onaylanmış olan 158 sayılı ILO Sözleşmesi gelmektedir. Çalışma mevzuatımızın, onaylanmış bulunan 158 sayılı Sözleşme ile uyumlu hale getirilmesi, yeni işçileşen kişilerin kafalarının işçileşmesine, işçilerin sendikal örgütlülük ve siyasi faaliyet içine girmesine önemli katkılarda bulunacaktır. İşsizlik sigortası, ancak iş güvencesi ile birlikte ele alındığında azami yararı sağlayacaktır.

İkinci sorun, kamu kesimince yapılan ihaleleri alan işverenlere yüklenen ve bugün ülkemizde kesinlikle uygulanmayan yükümlülüktür. Bu konuda temel dayanağımız, Türkiye tarafından onaylanmış olan 94 sayılı ILO Sözleşmesi ve 1988 yılında bu konuyla ilgili olarak çıkarılan Bakanlar Kurulu kararıdır. Bu Sözleşmeye göre, kamu kesimince herhangi bir mal veya hizmet alımı için ihale açıldığında, işi alan kişinin çalıştıracağı işçilerin işkolunda en yaygın biçimde geçerli olan toplu iş sözleşmesinin hükümlerinden (sendika üyesi olmadan) yararlandırılması koşulunun ihale şartnamesine konması gerekmektedir. İş alan işveren bu hakları tanımazsa, işi veren kamu işverenin, işçilerin haklarını işverenin istihkakından kesip işçilere ödemesi zorunluluğu doğmaktadır.

Üçüncü sorun, hızla yaygınlaşan kaçak işçiliktir. Kaçak işçilikle mücadele konusunda TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu’nun 30.8.1996 günlü kararı uyarınca başlatılan kampanya da, diğer Konfederasyonların girişimleri de istenilen sonucu yaratamamıştır. 1998 yılında Vergi Reformu Yasası’nın geçici 5. Maddesi ile, yeni işe alınan işçilerden sendika üyesi olanlar için işverene sağlanan bazı avantajlardan yararlanan işçi sayısı 29 bin ile sınırlı kalmıştır. Kaçak işçilikle mücadele, yeni mülksüzleşmiş kesimlerin, fiilen işçileşmesi ve kafalarında işçilik bilincinin ağır basmasının ve sendikalaşabilmelerinin önkoşuludur.

Bu üç temel sorunun çözümünü doğrultusunda mevcut sendikal yapıların göstereceği çabalar ve atılmasını sağlayacağı adımlar, hızla işçileşen Türkiye’de işçi sınıfının toplumsal ve siyasal rolünün artmasına önemli katkılarda bulunacaktır.